

DREPTUL LA VOT DE LA 16 ANI – ÎNTRE REGULI ȘI NEREGULI

Lector univ. dr. Anca NIȚĂ

*Facultatea de Drept și Științe administrative,
Universitatea „Ovidius” din Constanța*

Abstract

This paper aims to invite debate on the necessity and opportunity of lowering the age threshold for voting rights down to 16 years.

It presents the coordinates of the voting rights in EU law, as well as the national, constitutional and infra-constitutional rules.

It showcases the dispute between the supporters and opposers of reducing the age threshold to 16 years and it offers brief observations regarding the arguments and counterarguments afforded therein.

It concludes that the revision of Article 36 of the Constitution of Romania is not welcome if it does delve beyond political debate and into concrete measures, meant to contribute to the civic and electoral education of the younger generation.

Keywords: *Constitution, democracy, voting right, electoral education.*

1. Considerații introductive. De ce această temă?

Prezentul demers ne este prilejuit de recente declarații publice ale președintelui Senatului referitoare la reducerea vârstei dreptului de vot la 16 ani¹.

Declarațiile politice, făcute în ziua de 6 decembrie 2021 (dată la care Camera Deputaților și Senatul s-au reunit în ședința solemnă comună dedicată aniversării a 30 de ani de la adoptarea Constituției), nu sunt prin ele însele generatoare de efecte juridice, fiind apte să conducă doar la discuții în spațiul public și să deschidă calea unor acțiuni pentru materializarea lor.

Reacțiile n-au întârziat să apară; stă dovadă în acest sens comunicatul² Federației Tinerilor din Constanța, care salută această propunere și solicită ca ea să

---

¹ Informație preluată de pe site-ul https://adevarul.ro/news/politica/florin-citu-vrea-scaderea-varstei-votare-16-ani-cred-lucru-bun-1_61ae1ebe5163ec42714ae86e/index.html.

² „Tinerii trebuie să fie implicați în procesul decizional! FTC solicită coborârea vârstei de vot la 16 ani!”, material disponibil pe site-ul <https://www.agerpres.ro/comunicate/2021/12/06/comunicat-de-presa-federatia-tinerilor-din-constanta--826488>.

fie inclusă în discuțiile pentru revizuirea Constituției, urmat de *anunțul*³ Consiliului Tineretului din România (CTR), Alianței Naționale a Organizațiilor Studențești din România (ANOSR) și Consiliului Național al Elevilor (CNE) în care se arată că este susținută propunerea privind coborârea vârstei de vot la 16 ani.

Nu-i mai puțin adevărat că nu ne aflăm în fața unui subiect de absolută noutate.

Încă din 2009, politologul Cristian Preda, fost eurodeputat PDL – căruia ulterior i s-au alăturat mai mulți politicieni, a susținut că printre propunerile legate de modificarea Constituției trebuie să se regăsească și cea a introducerii votului de la 16 ani (mai întâi în alegerile locale și euro-parlamentare, apoi la cele generale și prezidențiale)⁴.

Așa cum am mai afirmat⁵, obiectivul și scopul principal al revizuirii Constituției este – și trebuie să rămână – consolidarea democrației constituționale și întărirea statului de drept.

Opinăm că implicarea civică a generației tinere trebuie încurajată, dar – pentru argumentele pe care le vom prezenta, apreciem că – cel puțin la acest moment, reducerea vârstei de vot la 16 ani nu este „cheia de boltă” a consolidării democrației constituționale.

Așa cum judicios a surprins doctrina constituțională⁶, „în zilele noastre, la nivelul majorității statelor lumii în care puterea se exercită prin mecanisme democratice, se constată o tendință generală către asigurarea unei cât mai largi universalități a votului și uniformizarea vârstei minime necesară pentru exercitarea sa (18 ani)”.

Prin prezentul articol nu ne propunem să ne alăturăm disputei celor două tabere care se poziționează radical pro sau contra exercitării dreptului de vot de la 16 ani, ci dorim să readucem în atenție coordonatele legislației europene, constituționale și infraconstituționale ale dreptului de vot și să încercăm un răspuns la întrebarea: „Este România pregătită să adopte o astfel de decizie?”

2. Dreptul de vot în legislația europeană

*Art. 3 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*⁷ prevede:

³ Disponibil pe site-ul https://www.stiripesurse.ro/organizatiile-tinerilor-sustin-reducerea-varstei-de-vot-la-16-ani_2136445.

⁴ Informație preluată de pe site-ul <https://www.gandul.ro/politica/cristian-preda-vrea-vot-de-la-16-ani-si-limitarea-functiei-prezidentiale-la-un-singur-mandat-10566511>.

⁵ A se vedea Anca-Jeanina Niță, „Revizuirea Constituției – între necesitate și oportunitate”, în *Revista de Drept Constituțional* nr. 1/2020, p. 96.

⁶ Șt. Deaconu, E.S. Tănăsescu, în „Constituția României – comentariu pe articole”, coord. I. Muraru, E.S. Tănăsescu, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 297.

⁷ Textul actului publicat în M. Of. nr. 135/31 mai 1994.

„Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ”.

Din redactarea normei, rezultă că aria de protecție a Convenției vizează doar alegerile legislative, nu și pe cele locale sau referendumurile.

Totodată, este de observat că art. 3 din Protocolul nr. 1 nu consacră în mod direct drepturile electorale individuale, fiind misiunea CEDO ca prin jurisprudența sa să definească conținutul lor.

Când examinează sistemul electoral al unei țări - aspectul activ sau pasiv, Curtea ia în considerare diversitatea contextelor istorice ale statelor. Aceste contexte diferite pot astfel să ducă la acceptarea divergențelor din normele de drept electoral de la o țară la alta, dar și să explice evoluția nivelului de exigență în funcție de perioadele examinate. (...) În sensul aplicării art. 3 din Protocolul nr. 1, orice lege electorală trebuie așadar să fie examinată în funcție de evoluția politicii țării respective⁸.

*Carta drepturilor fundamentale a UE (CDFUE)*⁹ reglementează dreptul de a vota în art. 39¹⁰ și 40¹¹.

În Codul bunelor practici în materie electorală¹², *Comisia europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția)*, enunțând cele cinci principii fundamentale, care stau la baza patrimoniului electoral european (sufragiul universal, egal, liber exprimat, secret și direct), stabilește că dreptul de a alege și de a fi ales poate și trebuie să fie exercitat sub rezerva a trei condiții: a) condiția de vârstă; b) condiția de naționalitate; c) condiția de reședință.

Cu referire la *condiția de vârstă*, Codul stabilește:

1) dreptul de a alege și de a fi ales poate fi exercitat numai sub rezerva limitei minime de vârstă;

2) dreptul de a alege trebuie să fie dobândit cel târziu la atingerea vârstei majoratului;

⁸ Ghid privind art. 3 din Protocolul nr. 1 – Dreptul la alegeri libere, disponibil la adresa de e-mail https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_3_Protocol_1_ROM.pdf.

⁹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/391, 26.10.2012.

¹⁰ *Dreptul de a vota și de a candida la alegerile pentru Parlamentul European:*

(1) Fiecare cetățean al Uniunii are dreptul de a vota și de a candida la alegerile pentru Parlamentul European din statul membru în care își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții aceluși stat.

(2) Membrii Parlamentului European sunt aleși prin vot universal direct, prin vot liber și secret.

¹¹ *Dreptul de a vota și de a candida la alegerile municipale:* „Fiecare cetățean al Uniunii are dreptul de a vota și de a candida la alegerile municipale din statul membru în care își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții aceluși stat”.

¹² Codul bunelor practici în materie electorală Linii directoare și raport explicativ adoptat de Comisia europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52 Reuniune Plenară (Veneția, 18-19 octombrie 2002), material disponibil pe site-ul [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-rom](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-rom).

3) dreptul de a fi ales ar trebui garantat la aceeași vârstă cu dreptul de a alege, în orice caz nu mai târziu de vârsta de 25 de ani, cu excepția cazurilor când pentru ocuparea anumitor posturi este impus un cenz special de vârstă (de exemplu membru în camera deputaților, Președinte al Statului).

De menționat că dispozițiile Codului nu au un caracter obligatoriu și nu impun sancțiuni în eventualitatea în care un stat eșuează în implementarea prevederilor sale.

Cu privire la forța juridică a dispozițiilor Codului bunelor practici în materie electorală, elaborat de Comisia de la Veneția, prin *Decizia nr. 682/2012*¹³, Curtea Constituțională a României – făcând trimitere la jurisprudența sa, a statuat că „acest act nu are un caracter obligatoriu, însă recomandările sale constituie coordonate ale unui scrutin democratic, în raport cu care statele – care se caracterizează ca aparținând acestui tip de regim – își pot manifesta opțiunea liberă în materie electorală, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului, în general, și a dreptului de a fi ales și de a alege, în special”.

Prin aceeași decizie, instanța de contencios constituțional a amintit: „Codul bunelor practici în materie electorală este reținut ca document internațional relevant și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (de exemplu, Hotărârea pronunțată în *Cauza Petkov și alții împotriva Bulgariei* din 11 iunie 2009 sau Hotărârea pronunțată în *Cauza Grosaru împotriva României* din 2 martie 2010)” (par. 2.16).

3. Consacrarea constituțională și infraconstituțională a dreptului de vot în România

3.1. Consacrarea constituțională

Drept exclusiv politic, dreptul de vot este unul din drepturile electorale fundamentale, consacrat prin *art. 36 din Constituție*¹⁴.

În categoria dreptului de vot se include deopotrivă dreptul alegerii reprezentanților în autoritățile statului, cât și dreptul de a fi consultat în cadrul referendumului.

Norma constituțională se impune a fi coroborată cu dispozițiile art. 62¹⁵ și art. 81¹⁶ din Constituție, care consacră cele cinci caractere ale votului „universal, egal, direct, secret și liber exprimat”.

¹³ Publicată în M. Of. nr. 473 din 11 iulie 2021.

¹⁴ Art. 36 – Dreptul de vot:

1) Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv.

2) Nu au drept de vot debili sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.

¹⁵ Art. 62 – Alegerea Camerelor.

¹⁶ Art. 81 – Alegerea Președintelui.

Universalitatea votului implică exercitarea lui de către orice membru al corpului electoral.

Cu toate acestea – astfel cum s-a arătat în doctrina constituțională¹⁷, în marea majoritate a statelor, universalitatea votului nu este interpretată în mod strict, la exercitarea puterii neputând participa cei care nu au maturitatea politică necesară pentru a lua decizii ce afectează viața întregii comunități.

3.2. Consacrarea infraconstituțională

În temeiul *art. 73 alin. (3) lit. a)* din Constituție, potrivit căruia sistemul electoral se reglementează prin lege organică, forul legislativ a adoptat:

a) Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale¹⁸;

b) Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente¹⁹;

c) Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European²⁰;

d) Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României²¹.

e) Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului²².

Legislația infraconstituțională detaliază condițiile necesare exercitării dreptului de vot; în ceea ce privește condiția de vârstă, sunt reluate prevederile normei constituționale, fiindu-le recunoscut dreptul de vot cetățenilor care au 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv.

Deși cadrul legal existent oferă o bază solidă pentru desfășurarea unor alegeri democratice, este unanim susținută *necesitatea codificării legislației electorale*, pentru a conferi mai multă stabilitate, predictibilitate și accesibilitate actelor normative care guvernează domeniul.

4. Argumente pentru și împotriva scăderii vârstei de vot la 16 ani sau despre „dreptul de vot al copiilor”

Din perspectiva psihologiei vârstelor, între 14-18 ani vorbim de stadiul adolescenței propriu-zise; din perspectivă juridică, persoanele din această categorie de vârstă au condiția de copil.

¹⁷ Pentru detalii, a se vedea Șt. Deaconu, E.S. Tănăsescu, în *Constituția României – comentariu pe articole*, coord. I. Muraru, E.S. Tănăsescu, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 297.

¹⁸ Publicată în M. Of. nr. 349 din 20 mai 2015.

¹⁹ Publicată în M. Of. nr. 553 din 24 iulie 2015.

²⁰ Publicată în M. Of. nr. 27 din 16 ianuarie 2007; republicată în M. Of. nr. 627 din 31 august 2012.

²¹ Publicată în M. Of. nr. 887 din 29 septembrie 2004; republicată în M. Of. nr. 650 din 12 septembrie 2009.

²² Publicată în M. Of. nr. 84 din 24 februarie 2000.

Convenția cu privire la drepturile copilului – adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990²³ – stabilește că „prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă”.

În România – ca, de altfel, în majoritatea statelor membre UE, vârsta majoratului este de 18 ani.

Legea-cadru privind protecția și promovarea drepturilor copilului este *Legea nr. 272/2004*²⁴, în a cărei accepțiune copil este „persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nici nu a dobândit capacitatea deplină de exercițiu, potrivit legii”.

Dincolo de poziționările tactico-politicianiste ale partidelor politice, la întrebarea „Pentru sau împotriva scăderii vârstei de vot?”, credem că răspunsul trebuie să fie atent chibzuit.

În încercarea de a avea o atitudine echidistantă față de abordările radicale ale celor două „tabere”, credem că o analiză a argumentelor aduse în sprijinul uneia sau alteia dintre opinii este de bun augur.

4.1. Scurte observații privind argumentele aduse în sprijinul scăderii limitei de vârstă pentru exercitarea dreptului de vot la 16 ani

Un prim argument invocat de către adepții exercitării dreptului de vot de la 16 ani constă în faptul că de la această vârstă minorilor le este recunoscut dreptul la muncă, iar pentru veniturile obținute din muncă devin plătitori de taxe și impozite.

Într-adevăr, *art. 13 din Codul muncii* – cu denumirea marginală „Capacitatea juridică a salariatului” – stabilește: „Persoana fizică dobândește capacitate de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani”.

Definită ca aptitudinea persoanei fizice sau persoanei juridice de a participa ca titular de drepturi și obligații la raporturile juridice, *capacitatea juridică este reglementată diferit în cadrul diferitelor ramuri ale sistemului de drept*.

Capacitatea juridică a salariatului trebuie analizată în contextul raporturilor juridice de muncă. Faptul că la vârsta de 16 ani persoanele fizice dobândesc capacitate de muncă nu poate fi folosit ca argument în dreptul electoral.

De altfel, dacă am accepta această justificare, pentru identitate de rațiune, ar trebui să acceptăm că odată cu încadrarea în muncă, minorului care a împlinit vârsta de 16 ani ar trebui să-i fie recunoscută de drept deplina capacitate de exercițiu a drepturilor civile.

²³ Publicată în M. Of. nr.109 din 28 septembrie 1990, republicată în M. Of. nr. 314 din 13 iunie 2001.

²⁴ Publicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014.

Or, legislația civilă consacră, prin excepție, capacitatea de exercițiu anticipată²⁵: minorului care a împlinit vârsta de 16 ani îi poate fi recunoscută de către instanța de tutelă, pentru motive temeinice, capacitatea deplină de exercițiu.

Mecanismele electorale ale unei societăți sunt mai complicate decât raporturile individuale de muncă, iar votul – spre deosebire de muncă, nu are doar consecințe individuale.

Adevărat, copilul minor cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani, care realizează venituri din muncă, devine contribuabil, plătitor de taxe și impozite.

Dar cei mai mulți adolescenți cu vârsta cuprinsă între 16-18 ani sunt beneficiari ai alocației de stat pentru copii, care nu este impozabilă²⁶.

De asemenea, se invocă faptul că o persoană care a **împlinit vârsta de 16 ani are dreptul să întemeieze o familie, dobândind, prin căsătorie, capacitatea deplină de exercițiu.**

Surprindem că sunt „valorificate” trunchiat prevederile legale care consacră vârsta matrimonială, acreditându-se practic ideea că excepția ar putea deveni regulă.

Observarea dispozițiilor *art. 272 C. civ.*²⁷ relevă condițiile restrictive în care minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători.

Din perspectiva analogiei realizate de adepții acestei teorii, s-ar ridica întrebarea: ar fi necesar avizul medical și acordul părinților sau, după caz, a tutorelui și în cazul exercitării dreptului la vot?

Totodată, este invocată și prezumție relativă a discernământului în ceea ce privește minorii având vârsta peste 16 ani, consacrată de *art. 113 C. pen.*²⁸.

Opinăm că nici acest argument juridic nu este convingător.

Aptitudinea psihică a persoanei de a avea reprezentarea consecințelor actelor și faptelor sale se subsumează discernământului juridic.

²⁵ Art. 40 C. civ.: Capacitatea de exercițiu anticipată: „Pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu. În acest scop, vor fi ascultați și părinții sau tutorele minorului, luându-se, când este cazul, și avizul consiliului de familie”.

²⁶ Art. 8 din Legea nr.6 1/1993 dispune: „Alocația de stat pentru copii nu este impozabilă și nu poate fi urmărită silit decât în vederea recuperării sumelor plătite necuvenit cu acest titlu”.

²⁷ Art. 272 C. civ. – Vârsta matrimonială:

(1) Căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani.

(2) Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinți refuză să încuviințeze căsătoria, instanța de tutelă hotărăște și asupra acestei divergențe, având în vedere interesul superior al copilului.

²⁸ Art. 113: Limitele răspunderii penale:

1) Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal.

2) Minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ.

3) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii.

Discernământul politic presupune mai mult decât discernământul juridic; capacitatea de a distinge între bine și rău, între drept și nedrept în ceea ce privește propriile manifestări comportamentale nu se identifică cu capacitatea de analiză și de înțelegere a resorturilor participării politice.

Prin prisma celor menționate, nu putem îmbrățișa încercările de „similitudini juridice”.

Suntem însă în acord cu afirmația că „scăderea vârstei de vot dă tinerilor posibilitatea să-și facă opinia auzită”, constituind o pârghie eficientă și reprezentativă pentru ca aceștia să se afirme în societate, că, mai ales la nivel european, se înregistrează un interes din ce în ce mai accentuat în ceea ce privește participarea tinerilor la procesele decizionale.

Se impune a fi amintită prevederea articolul 165 alineatul (2) din TFUE potrivit cu care, acțiunea Uniunii ar trebui să urmărească, printre altele, „ să sprijine participarea tinerilor la viața democratică a Europei”.

Iar această participare vizează, fără doar și poate, și exercitarea dreptului de vot.

La nivel instituțional, în Europa, se înregistrează un curent de opinie favorabil reducerii vârstei de vot la 16 ani, sens în care amintim că:

- la 24 iulie 2011, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a adoptat Rezoluția prin care recomandă statelor să analizeze posibilitatea de a scădea vârsta minimă de vot la 16 ani, pentru toate tipurile de alegeri;

- la data 11 noiembrie 2015, Parlamentul European a adoptat „Rezoluția referitoare la reforma legislației electorale a Uniunii Europene”²⁹, în cadrul căreia recomandă, printre altele, armonizarea vârstei minime a alegătorilor la 16 ani, pentru a crește egalitatea electorală în rândul cetățenilor U.E.

Însă, este de observat că, până la acest moment, statele Uniunii Europene, cu o singura excepție (Malta, 2018), nu au dat curs acestor Rezoluții.

Adevărat, în Austria, dreptul la vot de la 16 ani a fost recunoscut încă din 2007, iar în Germania, Scoția, Estonia se permite tinerilor care au împlinit 16 ani să voteze la alegerile locale.

4.2. Răspunsul la întrebarea „Este România pregătită să adopte decizia reducerii vârstei de vot la 16 ani?” – o sabie cu două tăișuri

Valul de dezbateri generat de actele Consiliului Europei și Parlamentului European nu a ocolit nici România; iar poziționările, atât pro, cât și contra scăderii vârstei de vot la 16 ani, nu au fost puține.

Numai că nivelul dezbaterilor nu a fost depășit; nu au fost efectuate studii sociologice care să releve interesul tinerilor de 16 ani față de procesul politic și

---

²⁹ Document disponibil pe site-<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2015-0286&language=RO>.

social, nu a survenit o revizuire a sistemului educațional prin includerea în programa școlară a orelor de educație electorală, implicarea societății civile și a partidelor politice în formarea unei culturi politice a tinerei generații a fost și este extrem de redusă.

Cei care pledează vehement împotriva exercitării dreptului de vot de la 16 ani, invocă deopotrivă: a) lipsa de maturitate a celor mai mulți tineri ajunși la această vârstă; b) lipsa de unei educații civice și politice a copiilor ajunși la vârsta adolescenței.

Salutând abordarea organizațiilor de tineret care susțin că „este timpul ca România să devină un model democratic și pentru alte state”, prin asumarea deciziei de reducere a vârstei de vot la 16 ani, nu putem contrazice argumentat nici opinia celor care se împotrivesc unei asemenea decizii.

Adevărat, mulți dintre votanții care se regăsesc la „vârsta a treia” nu au urmat cursuri de educație civică/electorală; dar, nu se poate ignora faptul că pentru marea majoritate a acestora experiența de viață constituie sursa capacității de înțelegere a vieții politice, a contextului electoral.

În egală măsură, elitelor tinerei generații – cu vârsta sub 18 ani – nu le poate fi pusă la îndoială „maturitatea politică”, capacitatea de a înțelege procesul electoral. Dar marea majoritate a adolescenților cu vârsta sub 18 ani se impune a fi educată „electoral”, pentru a se evita riscul ca aceștia să constituie „o masă de manevră” sub „lupa electorală” a părinților sau a politicienilor.

Apreciem că, pentru a fi în măsură să devenim „un model democratic pentru alte state”, se impune cu necesitate să depășim decalajul abandonului școlar timpuriu care, potrivit statisticilor³⁰, a atins cote alarmante, și să fie create premisele educaționale **pentru ca votul exercitat de la 16 ani să fie un vot conștient și asumat al adolescentului.**

Iar pentru aceasta, în cadrul competențele sociale și civice, identificate prin „Documentul de politici educaționale. Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național”³¹ ca fiind necesar a fi dobândite de elevii claselor a X-a³², se impune a se regăsi printre indicatori și înțelegerea contextului politic și a sistemul electoral.

³⁰ Rata părăsirii timpurii a școlii: ținta națională 2020 – 11,3%; evoluție: 19,1% (2015), 18,5% (2016), 18,1% (2017), 16,4% (2018). Potrivit datelor Eurostat, în 2018, România a înregistrat, în 2018, un nivel ridicat al abandonului școlar timpuriu, de 16,4%, fiind precedată în clasamentul abandonului școlar de Spania (17,9%) și Malta (17,5%), informație preluată de pe site-ul <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9751510/3-26042019-AP-EN.pdf/49c38a50-52b5-4f97-95f7-483a570fbb36>.

³¹ Aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 3239/2021, publicat în M. Of. nr. 151 din 15 februarie 2021.

³² Competențe sociale și civice – Promovarea, în situații concrete de viață – școlare, extrașcolare, inclusiv profesionale – a valorilor, normelor și a obligațiilor morale – Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite – Asumarea responsabilității pentru consecințele alegerilor făcute în

5. În loc de concluzii

În 2019, în cadrul unei dezbateri despre viitorul Europei, Președintele României declara că este de acord în principiu ca la alegeri să poată vota cetățenii care au 16 ani, subliniind însă că „ar trebui să începem să învățăm și despre democrație un pic mai devreme”³³.

Într-adevăr, „democrația se învață”; pentru exercitarea dreptului de vot de la 16 ani, trebuie mai întâi să învățăm, să ne facem temele, și apoi să dăm testarea; inversarea ordinii nu poate și nu trebuie acceptată.

Cu alte cuvinte, să discutăm despre necesitatea revizuirii Constituției numai după ce se va trece de la stadiul dezbaterilor referitoare la reducerea vârstei de vot, la acțiuni concrete menite să contribuie la educarea civică și electorală a tinerei generații.

Altfel, „tăișul sabiei” va înclina mai degrabă spre încurajarea imaturității politice decât spre responsabilizarea adolescenților, iar revizuirea constituțională nu ar avea efectele benefice scontate.

---

contexte școlare, extrașcolare și profesionale – Manifestarea deschiderii față de empatie, diversitate, alteritate și interculturalitate.

³³ Informație preluată de pe site-ul <https://www.libertatea.ro/stiri/klaus-iohannis-despre-coborarea-varstei-minime-de-vot-la-16-ani-2627594>.